

HRVATSKA LJEKARNIČKA KOMORA

Martićeveva 27/II, Z A G R E B

Zagreb, 20.veljače 2017.

IZVJEŠĆE PREDsjedNIKA O RADU HRVATSKE LJEKARNIČKE KOMORE ZA RAZDOBLJE od 17. studenog 2016. do 23.veljače 2017.

EU

EK je u siječnju izradila i u postupak donošenja uputila Prijedlog DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o ispitivanju proporcionalnosti prije donošenja novih propisa kojima se uređuju profesije.

Obrazloženje EK uz prijedlog: Izraz „regulirane profesije” odnosi se na djelatnosti za koje su nužne posebne stručne kvalifikacije i prisutne su u svim gospodarskim sektorima. S vremenom je svaka država članica uvela različite propise koji odražavaju dugogodišnje tradicije, bilo u obliku državnih propisa ili propisa koje donose strukovna udruženja. Uglavnom su za reguliranje postojali dobri razlozi utemeljeni na potrebi za zaštitom važnih ciljeva od javnog interesa, čime se društvu donosi vrijednost, npr. pojašnjavanjem tehničkih znanja, osposobljenosti i kompetencija koje bi stručnjaci trebali imati kako bi se osigurala zaštita građana. **Međutim, neprimjerenim se propisima mogu opteretiti stručnjaci, poduzeća i potrošači;** ta opterećenja mogu uključivati neproporcionalne zahtjeve u pogledu kvalifikacija, široki opseg djelatnosti koje su pridržane određenoj profesiji, obvezno članstvo u strukovnim udruženjima ili druge mjere. U tom pogledu Sud dosljedno smatra da se nacionalnim propisima o profesijama i zahtjevima u pogledu kvalifikacija, čak i ako se oni primjenjuju bez diskriminacije, građanima i poduzećima u EU-u može otežati ili učiniti manje privlačnim ostvarenje temeljnih sloboda zajamčenih Ugovorom. Sud je isto tako smatrao da činjenica da jedna država članica propisuje manje stroga pravila od druge države članice ne znači da su pravila ove potonje nerazmjerna i nespojiva s pravom EU-a. Na državama je članicama da u svakom pojedinom slučaju ocijene, uzimajući u obzir ukupnost regulatornog konteksta za tu profesiju, je li potrebno utvrditi ograničenja pristupa profesionalnim djelatnostima i njihova obavljanja te koja su ograničenja najprimjerenija za rješavanje posebnih pitanja od javnog interesa

Mišljenje PGEU: EK je 10.01.2017. objavila svoj prijedlog Direktivu o ispitivanju proporcionalnosti prije donošenja novih propisa kojima se uređuju profesije.

Naša početna procjena ovog prijedloga, nažalost je negativna. Ukratko, procjenjujemo da će ona predstavljati veliki teret za bilo koju buduću regulaciju u ljekarnama, a osim toga, to može dovesti do izazova i preispitivanja postojećih propisa vezano za ljekarne. Posebnu pozornost treba obratiti na članak 6., koji značajno povećava razinu dokaza koji su potrebni kako bi opravdali uvođenje regulacije. PGEU će se povezati s drugim zdravstvenim strukama te sa veterinarima, arhitektima, pravnicima i inženjerima radi zajedničkog djelovanja. Vrlo je vjerojatno da će Vijeće za konkurentnost biti odgovorno za ovaj prijedlog. Sljedeći sastanak Vijeća održat će se 20. veljače 2017.

Članak 6.

Proporcionalnost

1. Prije uvođenja novih, ili izmjene postojećih, odredbi zakona ili drugih propisa kojima se ograničava pristup reguliranim profesijama ili njihovo obavljanje, države članice ocjenjuju jesu li te odredbe potrebne i prikladne za osiguranje ostvarenja željenog cilja i ne prelaze li okvire potrebne za ostvarenje tog cilja.
2. Pri ocjenjivanju nužnosti i proporcionalnosti odredbi, odgovarajuća nadležna tijela posebno razmatraju:
 - a. prirodu rizika povezanu sa željenim ciljevima od javnog interesa, posebno rizika za potrošače, stručnjake ili treće osobe;
 - b. prikladnost odredbe, to jest njezina primjerenost za ostvarenje željenog cilja, i odražava li ona stvarno taj cilj na dosljedan i sustavan način te stoga rješava utvrđene rizike na sličan način kao u usporedivim djelatnostima;
 - c. nužnost odredbe te posebice jesu li postojeća posebna ili općenita pravila, poput propisa o sigurnosti proizvoda ili zaštiti potrošača, nedostatna za zaštitu željenog cilja;
 - d. vezu između opsega djelatnosti obuhvaćenih određenom profesijom ili pridržanih toj profesiji i potrebnih stručnih kvalifikacija;
 - e. vezu između složenosti poslova i nužnog posjedovanja posebnih stručnih kvalifikacija, posebno u pogledu razine, prirode i trajanja osposobljavanja ili potrebnog iskustva, te postojanje različitih načina za stjecanje stručnih kvalifikacija;
 - f. opseg profesionalnih djelatnosti koje su pridržane nositeljima određenih stručnih kvalifikacija, odnosno mogu li se ili ne mogu, i zašto, djelatnosti pridržane određenim profesijama podijeliti s drugim profesijama;
 - g. stupanj autonomije u obavljanju regulirane profesije te učinak organizacijskih i nadzornih rješenja na ostvarenje željenog cilja, posebno ako se djelatnosti povezane s reguliranom profesijom obavljaju pod nadzorom i odgovornošću propisno kvalificiranog stručnjaka;
 - h. znanstveni i tehnološki razvoj kojim se može smanjiti nejednakost u informiranosti između stručnjaka i potrošača;
 - i. gospodarski učinak mjere, posebno u odnosu na stupanj tržišnog natjecanja na tržištu i kvalitetu pružene usluge, te učinak na slobodno kretanje osoba i usluga unutar Unije;
 - j. mogućnost primjene manje ograničavajućih sredstava za ostvarenje cilja od javnog interesa;
 - k. kumulativni učinak ograničenja pristupa i obavljanja određene profesije, a posebno način na koji svaki od tih zahtjeva pridonosi postizanju istog cilja od javnog interesa te je li nužan za postizanje tog cilja.
3. Za potrebe stavka 2. točke (j), ako su mjere opravdane zaštitom potrošača i ako su utvrđeni rizici ograničeni na odnos stručnjaka i potrošača bez negativnog utjecaja na treće osobe, odgovarajuća nadležna tijela posebno ocjenjuju može li se cilj ostvariti korištenjem zaštićenog profesionalnog naziva bez pridržavanja djelatnosti.

4. Za potrebe stavka 2. točke (k) odgovarajuća nadležna tijela posebno ocjenjuju kumulativni učinak uvođenja bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:
- a. djelatnosti koje su pridržane određenoj profesiji, a koje postoje usporedno sa zaštićenim profesionalnim nazivom;
 - b. zahtjevi u pogledu kontinuiranog stručnog usavršavanja;
 - c. pravila koja se odnose na organizaciju profesije, profesionalnu etiku i nadzor;
 - d. obvezno članstvo u komori, programi za registraciju ili dobivanje ovlasti, posebno ako ti zahtjevi podrazumijevaju posjedovanje određenih stručnih kvalifikacija;
 - e. kvantitativna ograničenja, posebno zahtjevi kojima se ograničava broj dozvola za obavljanje djelatnosti, ili utvrđuje najmanji ili najveći broj zaposlenika, rukovoditelja ili predstavnika koji imaju određene stručne kvalifikacije;
 - f. zahtjevi u pogledu posebnog pravnog oblika ili zahtjevi koji se odnose na vlasničku strukturu ili upravljanje poduzećem, u mjeri u kojoj su ti zahtjevi izravno povezani s obavljanjem regulirane profesije;
 - g. teritorijalna ograničenja, posebno kada je profesija drukčije regulirana u različitim dijelovima državnog područja države članice;
 - h. zahtjevi kojima se ograničava zajedničko ili partnersko obavljanje regulirane profesije, te pravila o nespojivosti;
 - i. zahtjevi u pogledu osigurateljnog pokrića ili drugog osobnog ili kolektivnog osiguranja od profesionalne odgovornosti;
 - j. zahtjevi u pogledu znanja jezika, u mjeri potrebnoj za obavljanje profesije.

EUROSTAT

Hrvatska ljekarnička komora je 12.12.2016. službenim dopisom zatražila mišljenje središnjeg ureda Eurostata pri Europskoj Komisiji u Luksemburgu jesu li ljekarne, sukladno klasifikaciji Eurostata, na koju se poziva Državni zavod za statistiku RH, uistinu klasificirane kao maloprodajna djelatnost ili se nalaze u grupi zdravstva i socijalne skrbi. Dopis Komore kao i odgovor Eurostata možete pronaći u prilogu 2. ovog izvještaja.

MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

Sastanci:

U MZ je **25.01.2017.** održan sastanak predstavnika Komore (M.Portolan, T.Govorčinović, A.Mandić) i FBF (A.Mornar Turk) s ministrom zdravstva prof.dr.sc. Milanom Kujundžićem i njegovim suradnicima.

Ministra smo upoznali s najvažnijim značajkama hrvatskog ljekarništva kao integralnim dijelom zdravstvenog sustava, kao i gorućim problemima s kojim se ljekarništvo susreće. U prvom dijelu sastanka nazočio je ministar. Naveo je da je MZ primarno donijeti novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti, nakon čega će se pristupiti izradi novih strukovnih zakona. Vrlo često od svojih bivših studenata farmacije dobiva upit o mogućnosti otvaranja ljekarni s obzirom da im je to prema postojećim propisima onemogućeno. Predsjednik Komore je u odgovoru na ovo pitanje naveo da je rješenje sadržano u Prijedlogu Novog Zakona o ljekarništvu koje

je Komora još 2009. uputila u MZ, a koji nije do danas donesen. Nakon toga razgovori su nastavljeni po temama navedenim u dopisu od 03.01.2017. s njegovim suradnicima. Dogovoreno je da se održe pojedinačni sastanci po svakoj temi u narednom razdoblju. Suradnici ministra su podržali stav o održivosti ljekarničke mreže kao važnog čimbenika stabilnosti ljekarničkog sustava i opskrbe lijekovima u Hrvatskoj. U narednom razdoblju važna tema sastanka bit će Pravilnik o internet ljekarnama koji je obveza za MZ temeljem EU propisa.

10.02.2017. u MZ je održan radni sastanak predstavnika HLJK (T. Govorčinović, A. Malović, D. Jonjić) i FBF (A. Mornar Turk) s pravnom službom MZ vezano za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija. Zatraženo je uvođenje jedinstvenog ispita za sve kandidate u općem postupku priznavanja te ponovno razmatranje predloženog Cjenika usluga Komore vezano uz proces priznavanja inozemnih kvalifikacija.

14.02.2017. na sastanku vezano za izradu novog pravilnika o specijalističkom usavršavanju Komora je obaviještena da je u planu izrada novog Pravilnika o specijalističkom usavršavanju magistara farmacije. Cilj je izraditi novi Pravilnik koji će u općem dijelu biti usklađen među svim zdravstvenim radnicima. Dodatno, MZ je dalo uputu HLJK da do idućeg utorka 21.02.2017. pošalje sve detektirane probleme u specijalističkom usavršavanju magistara farmacije kako bi bili adresirani novim Pravilnikom. Na promjenama u programskom dijelu specijalizacija radit će se paralelno.

Stručni nadzor:

MZ je 13.02.2017. Komori dostavila prijedlog Ugovora o provođenju i financiranju stručnih nadzora u 2017., kojim je planiran iznos od 65.000,00 kn za provođenje stručnog nadzora nad radom ljekarničkih radnika.

Dopisi:

03.01.2017. Komora je uputila požurnicu sa zamolbom za održavanjem sastanka sa ministrom zdravstva s naglaskom na trenutno goruće teme:

- Zakon o ljekarništvu
- serijalizacija/autentifikacija lijekova
- priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija
- specijalizacije za magistre farmacije
- uvjeti otvaranja ljekarni
- ljekarne u zakupu
- Nacrt prijedloga Pravilnika o uvjetima za promet lijekovima na malo na daljina putem Interneta
- nadzor nad specijaliziranim prodavaonicama.

18.11.2016. Komora je ponovnim dopisom zatražila suglasnost za Cjenik usluga vezanih uz postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija. Naime sukladno članku 14. Pravilnika o mjerilima za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 89/13), Komora je zamolila suglasnost na prijedlog Cjenika usluga vezanih uz postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija koje je donijelo Vijeće Komore na svojoj sjednici dana 02.

travnja 2016. Ovim Cjenikom povećane su cijene postupka priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija jer dosadašnje naknade ne pokrivaju stvarne troškove postupka, budući da u istom sudjeluju vanjski stručnjaci u dijelu usporedbe nastavnih programa i provođenju dopunskih mjera, a koje je obvezna provesti Hrvatska ljekarnička komora. Kako je suglasnost za navedeni Cjenik usluga vezanih uz postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija već zatražena u travnju 2016. a do sada Komora nije dobila odgovor, što uvelike otežava provođenje postupka, MZ je zamoljeno da isti hitno dostave.

27.01.2017. je stigao odgovor iz MZ u kojem se odbija predložen Cjenik Komore. Na sastanku održanom 10.02.2017. Komora iznosi argumente MZ vezane uz predložene cijene i traži ponovno usvajanje predloženog Cjenika.

18.11.2016. Komora je dopisom postavila upit o primjeni koeficijenta složenosti poslova za magistre farmacije. Stupanjem na snagu Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama magistrima farmacije, voditeljima bolničkih ljekarni smanjen je koeficijent na 1,659 unatoč posebnoj odgovornosti koju voditeljska funkcija u bolničkoj ljekarni nosi. Navedeni koeficijent se odnosi na Položaj II vrste pod rednim brojem 5. c) koji obuhvaća doktora medicine, doktora dentalne medicine, magistra medicinske biokemije i magistra farmacije. Kako su u nekim bolnicama bolničke ljekarne odjeli unutar službe poliklinike, dijagnostike i fizikalne terapije nije jasno zašto magistri farmacije u funkciji voditelja bolničkih ljekarni nemaju pravo na koeficijent voditelja odjela kao i svi ostali zdravstveno radnici na takvoj funkciji.

29.11.2016. Komora je dostavila MZ zahtjev u kojem se traži da Ministarstvo zdravstva žurno, bez odgode, poništi rješenje o obnovi postupka i donese novo rješenje kojim se odbija navedeni zahtjev za osnivanje ljekarničke podružnice ZU Kaštel Farm u Puli Jurja Žakna 4, jer na navedenoj adresi ne postoji građevina organizirana u složenu građevinu sukladno članku 2. stavku 20. Zakona o gradnji.

22.12.2016. Komora je zaprimila dopis MZ upućen ZU Kaštel Farm u kojem se ustanova obavještava da je MZ zaprimilo zahtjev HLJK za poništavanjem rješenja ministra zdravstva od 22.09.2016., te se traži očitovanje ZU Kaštel Farm o navodu HLJK da ne postoji složena građevina na adresi u Puli Jurja Žakna 4.

29.12.2016. Komora je dostavila dopis MZ s prijedlogom za Izmjenom i dopunom Pravilnika o mjerilima za određivanje cijene ortopedskih i drugih pomagala, s obzirom da MZ namjerava pristupiti Izmjeni i dopuni Pravilnika. Stoga je Komora zatražila da se uključi u navedeni postupak.

04.01.2017. zaprimljen je odgovor MZ kojim se prihvaća prijedlog Komore za izmjenom liste glavnih mentora za specijalizacije, te će se prilikom izdavanja rješenja o odobrenju specijalizacije za pojedinu granu specijalizacije u rješenju odobrenju specijalizacije imenovati glavne mentore s predložene liste.

16.01.2017. MZ je Komori dostavilo poziv na sastanak 25.01.2017. na kojem će se razgovarati o suradnji MZ i Komore s naglaskom na teme naznačene u dopisu Komore od 03.01.2017.

18.01.2017. dostavljen je MZ izvješće s prijavom nedostataka utvrđenih pri provođenju izvanrednog stručnog nadzora.

18.01.2017. Komora je uputila dopis MZ vezano za nedostatak i zamjena za godišnje odmore magistara farmacije u ljekarni. Naime Hrvatska ljekarnička komora je dana 16. siječnja 2017. zaprimila dopis DZ Otočac u kojem se navodi da postoji problem nedostatka magistara farmacije kao i zamjena magistara farmacije za vrijeme godišnjih odmora i bolovanja u ljekarničkim jedinicama u Otočcu i Brinju, uz napomenu da se s navedenim problemom susreću i ostala ruralna područja u Republici Hrvatskoj.

20.01.2017. Komora je dopisom MZ predložila da se ljekarnama omogući izdavanje potvrde o popunjenosti ljekarne svih sredstava javnog prijevoza. Naime, zbog potrebe pregleda i nadzora nad popunjenosti ljekarni u sredstvima javnog prijevoza Hrvatska ljekarnička komora je dana 24. rujna 2015. donijela Odluku o cijenama pregleda brodova, brodica i jahti te ostalih sredstava javnog prijevoza. Svjesni da trenutno ne postoji propis koji bi regulirao popunjenost ljekarni u ostalim sredstvima javnog prijevoza kao što je avion ili vlak, već samo u brodovima brodicama i jahtama ovim putem predlažemo da Ministarstvo zdravstva kao nadležno tijelo odredi minimalne uvjete ljekarne i za gore navedena sredstva javnog prijevoza jer na dugim međunarodnim i međukontinentalnim putovanjima postoji potreba pružanja zdravstvene odnosno ljekarničke skrbi.

23.01.2017. Komora je prema MZ podnijela prijava na korištenje znaka „zelenog križa“, Tkalčićeva 80, u kojem navodi da je Hrvatska ljekarnička komora zaprimila prijavu na nezakonit rad trgovine pod nazivom "Pharmacy on duty", Tkalčićeva 80, Zagreb. Upozorila je da pod navedenim nazivom trgovina nije registrirana, niti se može evidentirati u registru Trgovačkog suda. Suprotno propisima navedena prodavaonica koristi znak zelenog križa te pojam "Pharmacy" u svom nazivu, iako nema odobrenje za obavljanje ljekarničke djelatnosti, sukladno čl.8. st.1. Zakona o ljekarništvu (NN 121/03, 142/06, 35/08, 117/08), kojim je regulirano obavljanje ljekarničke djelatnosti u ljekarnama i ljekarničkim depoima u sklopu osnovne mreže zdravstvene djelatnosti. U prilogu je dostavljena fotografija trgovine "Pharmacy on duty".

23.01.2017. Komora je prema MZ podnijela prijavu na korištenje znaka „zelenog križa“, Selska cesta 44. Hrvatska ljekarnička komora je zaprimila prijavu na nezakonit rad obrta Ljubić za promet na malo medicinskim proizvodima, Selska cesta 44, Zagreb.

26.01.2017. Komora je MZ uputila poziv za sudjelovanjem predstavnika MZ na skup o serijalizaciji lijekova koji je Komora organizirala 09.02.2017.

27.01.2017. Komora je MZ dostavila zamolbu za određivanje termina sastanka vezano za – priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija i specijalizacije za magistre farmacije.

02.02.2017. iz MZ je stigao dopis s prijedlogom za održavanjem zajedničkog sastanka 10.02.2017. predstavnika Komore i FBF-a s MZ na temu priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija

08.02.2017. Komora je iz MZ zaprimila zahtjev za dostavom podataka o upisninama, članarinama, naknadama za stručne ispite za potrebe Registra neporeznih davanja

10.02.2017. Komora je zaprimila dopis iz MZ za održavanjem radnog sastanka na temu izrada Pravilnika o specijalističkom usavršavanju magistara farmacije, koji će se održati 14.02.2017. u MZ.

13.02.2017. Komora je dostavila MZ odgovor vezano za podatke o iznosima upisnine, članarine i naknadama za stručne ispite za potrebe Registra neporeznih davanja. U izvješću je posebno naglašeno da Hrvatska ljekarnička komora svoju djelatnost kao i dodijeljene javne ovlasti obavlja sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, Zakonu o ljekarništvu te Statutu Hrvatske ljekarničke komore te na taj način osigurava nadzor nad ispunjavanjem potrebnih uvjeta za obavljanje ljekarničke djelatnosti štiteći javno zdravlje i sigurnost pacijenata. Obveznici plaćanja upisnina i članarina fizičke osobe, magistri farmacije, a ne ljekarne, te nastavno na isto, smatramo da se ne može govoriti ni o kakvom opterećenju poslovanja ljekarni. Članstvo u Komori je individualno, a ne institucionalno.

14.02.2017. Komora je MZ podnijela prijava na dostupnost i prodaju Prostatol uno kapsule a Berlin - chemie putem ljekarna.online, na temelju prijave ZU Ljekarne Salus.

HZZO

Sastanci:

Nastavno na dogovor s G8, Komora je zatražila sastanak u HZZO-u koji je održan u utorak, 20.12.2016. g. u 10h, u prostorijama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Margaretska 3, II kat, Dvorana A. Na sastanku su u ime Komore sudjelovali M.Portolan, M.Vinković, T.Govorčinović te predstavnici G8 tvrtki dok su u ime HZZO-a sastanku prisustvovali predstavnici iz područja informatike. Teme sastanka su bile:

- usporeni rad Cezih (eDoznake)
 - problemi vezano za provjere police osiguranja, posebice dodatna/dopunska osiguranja
 - vraćanje računa ljekarnama
 - elektronička lista lijekova i pomagala
1. Usporenja CEZIH – negdje s početkom proljeća Cezih je znatno usporeniji, od ljekarni se traži da sudjeluju u testiranju E-pomagala, a s druge strane imaju probleme u radu sa e-receptima koji se ne otklanjaju
 2. Provjera polica dodatnog osiguranja - sudjelovanje
 - a) Uključivanje/isključivanje provjere na zahtjev HZZO-a putem e-maila
 - b) Problem kada servis nije dostupan i kasniji povrat recepta - ostala osiguranja
 - c) Očitovanje prema pojedinim slučajevima naplate sudjelovanja pacijentu nakon mjesec dana od dana izdavanja – primjer Frateršćica i dopunsko HZZO
Provjera polica dodatnog osiguranja mora postati dio središnjeg sustava.

3. Dopunska osiguranja – doplate - postupak izdavanja recepta se dodatno komplicira sa spajanjem više broja osiguravatelja, a ovisimo o točnosti njihovih podataka i sustava. Potrebno je upoznati ljekarne i pacijente sa novim načinom izdavanja lijekova koji će se izmijeniti i usporiti, a pogotovo nakon uvođenja serijalizacije lijekova.
 - a) Definirati protokole za priključenje osiguravatelja
 - b) Pripremiti prijedlog minimalnog tehničkog rješenja koji može biti osnova osigurateljima za pripremu njihovih rješenja i specifikacija.
4. Trenutno otvorena pitanja - obećano i stoji iz vremena uvođenja E-recepta
 - a) Vraćanje računa sa obrazloženjem da nisu na portalu
 - b) Odbijanje računa radi ponavljanja broja – računi koji nisu zaprimljeni na vrijeme u prethodnoj godini dolaze u koliziju sa brojevima računa koji su izdani u ovoj godini. Iz HZZO-a se kao rješenje predlaže da se izmijene brojevi računa. Ljekarne prema Zakonu o fiskalizaciji ne mogu mijenjati brojeve računa i njihov oblik, a sve zato da bi pokrili nedostatke HZZO-ovog sustava zaprimanja i provjere računa.
 - c) Moviprep – umanjenje iznosa računa za iznos PDV-a
 - d) Zaprimanje računa HZZO-a putem servisa sa uključenim provjerama računa. Nakon uspješnog zaprimanja računa nosi se papirnata verzija. U međuvremenu se pojavio i E-račun koji bi mogao postati obavezan. S ovime bi riješili sve one slučajeve koje smo spominjali na sastanku gdje su ljekarne zakinite jer im fakture dijelom ili čak i u cijelosti nisu zaprimljene.
 - e) Elektronička lista lijekova i lista pomagala

Akti HZZO-a:

02.02.2017. HZZO je Komori dostavio na mišljenje Nacrt odluke o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Utvrđen je rok za dostavu mišljenja do 08.02.2017.

Komora je materijale dostavila Povjerenstvu za ekonomske poslove, Povjerenstvu za javno ljekarništvo te Povjerenstvu za stručna i staleške te zatražila mišljenje. U uredu Komore je pripremljeno mišljenje na Nacrt Odluke, s obzirom da niti jedno povjerenstvo nije reagiralo na dopis. Dopis s mišljenjem je 08.02.2017. dostavljen u HZZO-a.

08.02.2017. je iz HZZO stigla obavijest da se produžuje rok za dostavu mišljenja do 01.03.2017. Komora je obavijestila HZZO da se povlači mišljenje na Nacrt Odluke koje je Komora dostavila 08.02.2017. a da će se novo dostaviti do 01.03.2017.

Nakon toga su povjerenstva ponovno obaviještena te im je dostavljeno Mišljenje na Nacrt Odluke koje je pripremio ured Komore kako bi dali svoj komentar. Prijedlog Mišljenja na Nacrt odluke bit će točka dnevnog reda Vijeća komore 23.02.2017.

Lista lijekova:

Na sjednici UV HZZO-a koja je održana 2.2.2017. godine donesena je Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju Osnovne liste lijekova Zavoda i Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o utvrđivanju Dopunske liste lijekova Zavoda koja će stupiti na snagu 23.02.2017.

REŽIM IZDAVANJA ACETILSALICILATNE KISELINE

Nakon što smo zaprimili informaciju da su tvrtke koje proizvode lijekove s djelatnom tvari acetilsalicilatnom kiselinom zatražile stručni savjet od HALMED-a u svrhu izmjene mjesta izdavanja ovih lijekova, HLJK je žurno zatražila sastanak s ravnateljem HALMED-a koji je održan 12.01.2017.

Na sastanku s HALMED-om na kojem su uz HLJK (predsjednik i glavna tajnica) sudjelovali i FBF (dekan i dvije prodekanice) i HFD (predsjednik i izvršna direktorica) ponovno je iznijet jedinstveni stav, odnosno protivljenje promjeni mjesta izdavanja lijekova s djelatnom tvari acetilsalicilatna kiselina iz "bez recepta, u ljekarni" u "bez recepta, u ljekarni i specijaliziranoj prodavaonici za promet na malo lijekovima".

Stav struke potkrijepljen je brojnim argumentima, a najvažniji su: **širenje dostupnosti ovih lijekova bez istovremene mogućnosti savjetovanja s ljekarnikom (zdravstvenim stručnjakom, s obvezom kontinuiranog stručnog usavršavanja) značilo bi smanjivanje bolesnikove sigurnosti te povećanje neželjenih posljedica liječenja, a u konačnici i troškova zdravstva.** Isti je detaljno opisan u stručnom mišljenju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji je također dostavljen.

Nakon što su HLJK, a zatim i HFD na web stranici objavili stav o izdavanju acetilsalicilatne kiseline, mediji su prenijeli objave kao i izjave predstavnika HLJK i HFD sa stavovima o izdavanju bezreceptnih lijekova izvan ljekarni s posebnim osvrtom na acetilsalicilatnu kiselinu.

03.02.2017. HLJK je uputila dopise tvrtkama Pliva Hrvatska d.o.o. i Bayer d.o.o. u kojima je zatraženo od ovih tvrtki uvažavanje argumenata ljekarničke struke i zadržavanje postojećeg modela izdavanja u kojem se lijekovi s ASK mogu izdavati isključivo na mjestu gdje se bolesniku može pružiti i stručan savjet ljekarnika, a to su isključivo ljekarne. Stoga je predloženo Plivi i Bayeru da ne pokreću postupak promjene mjesta izdavanja lijekova s acetilsalicilatnom kiselinom.

09.02.2017. u telefonskom razgovoru s predsjednikom HLJK te članom IO A.Mandićem predsjednik Uprave Pliva Hrvatska d.o.o. Mihael Furjan najavio je spremnost Plive na odustajanje od promjene režima acetilsalicilatne kiseline uvažavajući argumente ljekarničke struke.

15.02.2017. Komora je zaprimila službeni dopis Pliva Hrvatske d.o.o. s Odlukom o povlačenju zahtjeva za promjenu mjesta izdavanja lijekova s djelatnom tvari acetilsalicilatna kiselina.

Tvrtka Bayer je također najavila da razmatra mogućnost povlačenja zahtjeva za promjenu mjesta izdavanja lijekova s djelatnom tvari acetilsalicilatna kiselina, no konačnu odluku još nije donijela.

17.02.2017. I Udruga poslodavaca u zdravstvu Hrvatske upućuje dopis ravnatelju HALMED-a u kojem iznosi podršku stručnim mišljenjima i stavovima HLJK, HFD i FBF

na temu promjena režima tj. mjesta izdavanja lijekova s ASK te apelira na odbijanje zahtjeva Bayera i Plive.

SERIJALIZACIJA LIJEKOVA

18.11.2017. Komora je održala sastanak s HFD, UPUZ i HUP na tu temu punopravnog članstva i plaćanja članarine - na kojem su svi podržali stav HLJK.

Održan je i sastanak sastanak s voditeljima bolničkih ljekarni kako bi ih upoznali s ovom temom i vidjeli što i kako dalje.

22.11.2016. Sukladno odluci Vijeća, glavna tajnica HLJK izvijestila je predstavnike HGK-Udruženja trgovine na veliko farmaceutskim proizvodima i ortopedskim pomagalicama, HUP-Udruge proizvođača lijekova i Inovativne farmaceutske inicijative (iF!) da će Komora potpisati Sporazum o suradnji, kao iskaz dobre volje i ozbiljnosti. Pri tome posebno ističe, uz suglasnost svih predstavnika ljekarnika/ljekarni (HFD, HUP, UPUZ), da isti nije jasno i transparentno definirao ključne stavke poput:

- o vlasništva nad podacima odnosno upravljanje i korištenje istih – potrebno je jasno precizirati tko, kada, pod kojim uvjetima te sankcije u slučaju nepoštivanja istog
- o kako je navedeno da troškove sustava snose Nositelji odobrenja za stavljanje lijeka u promet te se dijele po modelu jedinstvene naknade za sve, onda trošak uspostave sustava kao i održavanja sustava ne može pasti na osnivače NMVOa. Također, kako je navedeno da će se sredstva vraćati počevši od 09.02.2019.g. kroz model jedinstvene naknade za korištenje nacionalnog sustava, iznos članarine treba biti simboličan.
- o pravo veta, na koje sukladno drugim EU aktima, imaju pravo sve punopravne članice NMVOa
- o punopravne članice trebaju imati jednak broj delegata te jednako pravo glasa
- o nadzora nad transparentnim radom NMVOa
- o potrebno jasno i transparentno definirati nove ili dodatne doprinose, odnosno pod kojim uvjetima i za što točno se mogu odobravati

odnosno u istima se poziva na Statut, o kojem predstavnici ljekarnika/ljekarni nemaju nikakvih saznanja.

03.12.2017. Na Glavnoj skupštini HLJK nakon predavanja o serijalizaciji Karolina Bradica, predstavnica IF!, navodi kako Komora neće moći potpisati sporazum jer ne prihvaća plaćanje članarine u iznosu od 100.000 EUR-a za punopravno članstvo, odnosno isto nije izričito potvrdila.

20.12.2016. na zahtjev HLJK, održan je sastanak predstavnika dionika u projektu serijalizacije lijekova, čija nas implementacija očekuje u naredne dvije godine, s punom produkcijom od 09.02.2019.g.

Uz HLJK, ljekarnike/ljekarne predstavljaju HFD, HUP – Udruga ljekarni te UPUZ, dok inovativnu industriju predstavlja IF!, generičku HUP-Udruga proizvođača lijekova te

veledrogerije – HGK Udruženje trgovine na veliko farmaceutskim proizvodima i ortopedskim pomagalicama.

Na sastanku je HLJK još jednom zatražila, sukladno odluci Vijeća Komore, uključivanje u punopravno članstvo u Nacionalnoj organizaciji za provjeru lijekova u RH (tzv. NMVO) koja će biti odgovorna za cijeli sustav serijalizacije odnosno autentifikacije lijekova, a kako bi **zaštitila interese i prava ljekarnika/ljekarni**. HLJK je ujedno zatražila i reviziju financijskog iznosa punopravne članarine predloženog sa strane industrije, budući se radi o iznosu od 100.000 € za dvije godine.

Zajednički stav HLJK, HFD, HUP – Udruge ljekarni, UPUZa:

Direktiva, odnosno Delegirana uredba, čl. 31., jasno je propisala da repozitorijski sustav osniva i njime upravlja neprofitna pravna osoba koju su osnovali proizvođači i nositelji odobrenja te da troškove repozitorijskog sustava snose proizvođači lijekova koji nose sigurnosne oznake. Također, da se prilikom uspostave repozitorijskog sustava pravne osobe savjetuju barem s veleprodajama, ljekarnicima i nadležnim tijelima, dok veleprodaje i ljekarnici imaju pravo sudjelovati u pravnoj osobi na dobrovoljnoj bazi i bez troškova.

Sukladno navedenom, predstavnici ljekarnika/ljekarni smatraju da veleprodaje i ljekarnici mogu, kao punopravni članovi, podijeliti troškove upravljanja NMVOom (tzv. governance cost), ali nikako i troškove osnivanja NMVOa. Drugim riječima, potrebno je transparentno i jasno procijeniti trošak upravljanja, koji nikako za dvije godine ne može iznositi 100.000€ po dioniku, a pogotovo ne sadržavati stavke predložene sa strane industrije.

Također, model financiranja predviđen za EMVO, a naveden i u Sporazumu o suradnji navodi da troškove u 60% snosi inovativna industrija, 35% generička industrija te 5% paralelni uvoznici te da će se sredstva vraćati počevši s 09.02.2019.g. kroz model jedinstvene naknade za korištenje nacionalnog sustava.

Nadalje, modeli zastupljeni u drugim EU državama govore u prilog gore navedenom, gdje je primjerice u Sloveniji iznos punopravne članarine za NMVO 3.500€ godišnje (procjena troška NMVOa 420.000€), ili pak u Velikoj Britaniji, uz procjenu troška NMVOa od 1.200.000€, iznos koji predstavnici ljekarni/ljekarnika trebaju platiti za punopravno članstvo iznosi 30.000£ godišnje što je cca tek 1/3 iznosa stavljenog pred hrvatske ljekarnike/ljekarne.

21.12.2016. U zapisniku koji je sastavila predstavnica IF! navodi se kako predstavnici HLJK-a nemaju isti stav oko toga što predstavlja troškove administriranja i upravljanja NMVO-om, kao što ga imaju predstavnici Udruge veledrogerija, HUP-UPL-a i iF!-a.

Predlaže se upitati EMVO da nam pruži detaljna objašnjenja svojih postavljenih principa na osnovi kojih su oni napravili procjene troškova upravljanja za hrvatski NMVO u iznosu od 455 tisuća Eura, te pojasne koju sve vrstu troška podrazumijevaju kada govore o administrativnim troškovima i troškovima upravljanja NMVO-om., odnosno čija je obveza podmirivati te troškove.

Predstavnici ljekarništva (HLJK, HUP-Udruga ljekarni, HFD i UPUZ) mišljenja su kako stavovi industrije (proizvođači, veledrogerije) izneseni u zapisniku ne odražavaju tijek razgovora na sastanku, a ljekarnički stavovi i argumenti u zapisniku nisu odgovarajuće izneseni, stoga ovaj zapisnik nije prihvaćen od predstavnika ljekarničke djelatnosti.

PGEU/Slovenija: Predsjednik Slovenske lekarniške zbornice pismeno e-mailom potvrđuje sve navedeno u promemoriji razgovora predsjednika dviju Komora. SLZ je punopravni član slovenskog NMVO i zajedno s veledrogerijama plaća godišnju članarinu u iznosu od 3500 EUR-a.

PGEU je ljekarnama dostavio tabelarni prikaz i podatke o procesu serijalizacije u EU, kao i podatke o punopravnom članstvu te iznosu članarine. PGEU podržava sve aktivnosti koje provodi Komora zajedno s ostalim partnerima u zaštiti interesa ljekarništva u procesu serijalizacije. Na dnevnoj razini dostavljaju nam se potrebni podaci i najnovije obavijesti iz EU s obzirom da je predstavnic IF!-a pokušavala diskreditirati Komoru pred EU dionicama na radionici EPFI-e o serijalizaciji održane u Briselu na kojoj su sudjelovale predstavnice HLJK (T.Govorčinović i D.Jonjić) putem telekonferencije.

04.01.2017. Komora je uputila dopis ministru zdravstva, ravnatelju HALMED-a, ravnatelju HZZO-a, predsjednici IF!, HUP-udruzi proizvođača lijekova, Udruzi proizvođača generičkih lijekova, HGK-Udruženju trgovine na veliko farmaceutskim proizvodima i ortopedskim pomagalicama, Medical Intertradu, Phoenixu, Medici, Oktal Pharmi, vezano za serijalizaciju lijekova i upravljanje NMVO. U dopisu je iznesen stav Komore i ostale tri ljekarničke institucije o provedbi projekta serijalizacije, ali i uvjetima koji su postavljeni pred predstavnike ljekarničke djelatnosti u svezi punopravnog članstva i upravljanja NMVO: **HLJK će i dalje zastupati interese ljekarnika/ljekarni, odnosno predstavljati sve četiri institucije (HLJK; HFD; HUP-Udruga ljekarni i UPUZ) te inzistirati na punopravnom članstvu u NMVOu, uz reviziju iznosa troškova upravljanja kao i jasno definiranje određenih stavki Sporazuma odnosno Statuta.**

09.02.2017. u Hotelu Panorama u Zagrebu HLJK je uz potporu HFD-a i UPUZ-a organizirala stručni skup na temu serijalizacije, pred dvjestotinjak učesnika, članova Komore, predstavnika MZ, HZZO-a, Halmeda, farmaceutske industrije kako bi o istom upoznali stručnu, ali i širu javnost. Skup je za cilj imao informirati javnost o zahtjevima Direktive, što isto znači u praksi, koji su zahtjevi pred glavnim dionicima, s naglaskom na javne, odnosno bolničke ljekarne, koji su nam vremenski rokovi te može li se dogoditi da naši pacijenti u veljači 2019.g. ostanu bez svojih lijekova. Na skupu je prikazana situacija i u drugim EU zemljama, dok je detaljniji uvid u projekt i svoja iskustva prenio predsjednik Slovenske lekarniške zbornice. Tema je zainteresirala i novinare te je nacionalna radio-televizija, HRT, snimila prilog.

Tehnička radna skupina (TRS) NMVOa

Predstavnici ljekarnika/ljekarni (članovi Radne skupine za serijalizaciju HLJK) sudjeluju u radu TRS. TRS je održala 2 sastanaka u prosincu te 1 u veljači na kojima se komentirao URS lite te ponude IT konzultanata.

GLAVNA SKUPŠTINA HLJK

U Zagrebu je 03.12.2016. održana 3.sjednica Glavne skupštine HLJK. Od ukupno 73 zastupnika, skupštini je nazočilo 48 zastupnika.

SURADNJE

- **FBF**

30.11.2016. FBF je dostavio Izvješće o provedenim stručnim praksama SP1, SP2, SP4 i SP5 u akademskoj godini 2015.

01.12.2016. u novim prostorijama Centra za primijenjenu farmaciju (CPF) Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Domagojeva 2, 3. kat), u četvrtak, 1. prosinca 2016., u 9:30 sati održan je sastanak na kojem je Komora izvještena o rezultatima prve godine provođenja *Stručnog osposobljavanja za ljekarnike* (SO) te su dogovorene daljnje zajedničke aktivnosti po tom predmetu.

15.12.2016. predsjednik Komore nazočio je otvaranju 2. Virtualnog Kongresa Udruge studenata farmacije i medicinske biokemije Hrvatske koji je održan 15. i 16.12.2016.

13.01.2017. organiziran radni sastanak na temu priznavanja kvalifikacija, s naglaskom na organizaciju ispita u postupku priznavanja za 3.zemlje.

06.02.2017. FBF je dostavio Komori Plan stručnog usavršavanja magistara farmacije za 2017. Centar za primijenjenu farmaciju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu planira održavanje sljedećih tečajeva stručnog usavršavanja magistara farmacije:

1. *Nutrijenti i zdravlje kože* (travanj 2017.)
2. Tečajevi edukacije za mentore na *Stručnom osposobljavanju za ljekarnike* (više puta godišnje).

13.02.2017. Sukladno zaključku sa zajedničkog sastanka u MZ održanog 25.01.2017. Komora je dostavila FBF-u dopis s prijedlogom Povećanja upisnih kvota za magistre farmacije na FBF-u.

15.02.2017. FBF je dostavio Komori izvješće o provedenom Stručnom osposobljavanju za ljekarnike u 2016.

17.02.2017. FBF je dostavio Komori materijale:

- Ponovna recenzija materijala „Preporuke za probir i kontrolna mjerenja u ljekarničkoj praksi“ i „Obrasci za strukturirani razgovor s pacijentima u procesima ljekarničke skrbi“
- Recenzija materijala „Protokoli druge razine ljekarničkih dodatnih usluga“

koje je pripremio stručno povjerenstvo Centra za primijenjenu farmaciju FBF-a prema ocjenama odabranih neovisnih recenzenata, suradnika CPF-a, za koje FBF odgovorno tvrdi da nisu ni na koji način sudjelovali u izradi predmetnih dokumenata.

- **HFD**

- 20.12.2016. HFD je Komori dostavio Plan stručnog usavršavanja mag. pharm. u 2017. u organizaciji HFD-a. Uz popis stručnih skupova, tečajeva, projekata okruglih stolova i sekcijских predavanja, u dopisu je upozoreno na sljedeće:

„Želimo skrenuti pozornost Vijeću Komore da se traženjem Plana stručnog usavršavanja samo od HFD-a i FBF-a stavlja ta dva organizatora u neravnopravan položaj, jer se isto ne traži od drugih organizatora. To znači da drugi organizatori mogu organizirati edukaciju na bilo koju temu kad god žele. S obzirom da je Plan i program stručnog usavršavanja za narednu godinu, kojeg donosi HLJK, javan (objavljuje se na web stranicama HLJK) događa nam se da drugi organizatori „iskoriste“ naše teme i organiziraju edukaciju prije nas, a posljedica je da HFD mora odustati od nekih planiranih edukacija jer se ne prijavi dovoljno polaznika, posebice ako su edukacije drugih organizatora besplatne i manje zahtjevne.“

- U uvodniku Farmaceutskog glasnika 12/2016 Izvršna direktorica HFD Maja Jakševac Mikša napisala je :

Iznimno dugu tradiciju ima i stručni časopis *Farmaceutski glasnik*, kojeg izdaje Hrvatsko farmaceutsko društvo, a izlazi neprekidno od 1945. godine. Časopis izlazi mjesečno i jedini je farmaceutski časopis u nas, u kojem se objavljuju recenzirani znanstveni i stručni radovi, kao i članci s temama važnim za farmaceutsku struku i praksu, te se prate društvena događanja u području farmacije i obavještava članstvo o terminima stručnog usavršavanja u organizaciji Društva. To je važno napomenuti jer se u današnjoj eri elektroničkih medija sve više govori o nepotrebnosti tiskanja papirne verzije časopisa. Upravna tijela Društva zastupaju stav da časopis treba i dalje izlaziti da bi za buduće generacije ostalo svjedočanstvo o radu Društva i događanjima u farmaceutskoj struci općenito. Apeliramo na naše članove kao i druge farmaceute i kolege srodnih struka da pišu za naš časopis da bi sadržaj bio što raznovrsniji i zanimljiviji. Pozivamo zainteresirane pojedince koji se žele više angažirati oko časopisa da nam se jave.

Samo zajedništvom i aktivnijim sudjelovanjem u radu strukovnog društva, kao i pisanjem za stručni časopis naša se profesija može brže razvijati, jačati i učvršćivati svoj ugled.

U znak osobne potpore ovom stavu, a s obzirom na stav donesen na Glavnoj skupštini HLJK u prosincu 2016., o tiskanju Biltena glasila HLJK u budućnosti, u ovom izvješću donosim izvadak iz Uvodnika.

- **Serijalizacija** – HFD zajedno s ostalim predstavnicima ljekarništva (HLJK, UPUZ, HUP – Udruga ljekarni) aktivno sudjeluje u aktivnostima vezanim za serijalizaciju u RH. HFD je podržao HLJK zajedno s UPUZ-om u organiziranje stručnog skupa na teme serijalizacije koji je održan 09.02.2017. u hotelu Panorama, povodom kojeg je izvršna direktorica HFD u e-mailu napisala:

„Mišljenja smo da nastala razmimoilaženja trebamo riješiti u našim nacionalnim okvirima, bez velikog uključivanja ljudi izvan Hrvatske i sa pristupom konstruktivnog kompromisa svih partnera. Od samog početka razgovora naš je stav da ljekarnici trebaju biti uključeni u sve

ključne procese serijalizacije lijekova kao i u rad upravnog tijela NMVO-a, ali s bitno smanjenim troškovnim udjelom.“

- **HALMED**

12.12.2016. Komora je uputila dopis HALMEDu sa zamolbom za žurnim održavanjem sastanka na temu promjena režima izdavanja za lijekove koji sadrže acetilsalicilatnu kiselinu. U prilogu dopisa dostavljeno je stručno mišljenje FBF-a.

12.01.2017. u HALMEDU je održan sastanak predstavnika HALMEDa s predstavnicima Komore, FBF-a i HFD-a na temu promjene režima izdavanja za lijekove koji sadrže acetilsalicilatnu kiselinu (bilješka sa sastanka objavljena je na web stranici Komore u zatvorenom dijelu za članove)

14.02.2017. Komora je HALMED-u dostavila prijavu na dostupnost i prodaju Prostatamol kapsule a Berlin - chemie putem ljekarna.online.

Ravnatelj HALMEDa prof.dr.Siniša Tomić izvijestio je Komoru kako je Agencija spremna preuzeti financijsku obvezu tiskanja knjige pod naslovom IDENTIFIKACIJA LJEKOVITIH DROGA: makroskopski, mikroskopski i histokemijski pregled/Ljekarnički priručnik 6.

- **HLK**

Hrvatska liječnička komora uputila je poziv svim predsjednicima komora u zdravstvu na sastanak glede nastavka inicijative osnivanja Koordinacije komora u zdravstvu, koji se održao 19.siječnja 2017. u 16,00 sati u Središnjem uredu HLK u Zagrebu. U ime HLJK sastanku je nazočila dopredsjednica Vijeća HLJK, Ana Galić Skoko, mag.pharm., koja će o sadržaju sastanka i zaključcima izvijestiti Vijeće komore na sjednici 23.02.2017.

19.01.2017. HLK je svim komorama u zdravstvu sukladno dogovoru na sastanku i planu aktivnosti dostavio tekst Deklaracije koji je predstavljen na sastanku s prijedlogom da sve komore primjedbe i prijedloge pošalju zaključno s petkom, 27.01.2017. U ime HLJK Hrvatskoj liječničkoj komori je dostavljen odgovor u kojem se navodi da HLJK podržava ovu inicijativu zajedničkog okupljanja i koordiniranog djelovanja svih komora u zdravstvu, ali da konačnu odluku trebaju donijeti odgovarajuća tijela HLJK (Vijeće komore).

09.02.2017. HLK je uputila poziv svim komorama u zdravstvu na sastanak koji se održao 10.02.2017. u 14,00 sati vezano za dopis Ministarstva zdravstva (KLASA: 540-01/16-01/233, URBROJ: 534-07-2-2/1-16-0005) od 8.2.2017.g. kojim se od svih komora od zdravstvu, uključujući i Hrvatsku liječničku komoru, zatražena dostava podataka o upisninama, članarinama i naknadama za stručne ispite za potrebe Registra neporeznih davanja pri čemu je navedeno traženje obrazloženo zahtjevom Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta od 6.2.2017.g. (KLASA: 330-01/16-01/260). S obzirom da je u isto vrijeme u MZ dogovoren sastanak HLJK vezano za specijalizacije, HLJK nije imala predstavnika na ovom sastanku. HLK je dostavila nacrt odgovora koji bi sve komore trebale uputiti kao odgovor MZ. HLJK je koristila dio ovog nacrt u pripremi odgovora MZ.

Komora je u HLK uputila i dopis sa „smjernicama“ o propisivanju lijekova na privatni recept te recept HZZOa koje bi oni trebali proslijediti svojim članovima, a kako bi smanjili greške i probleme s pacijentima u svakodnevnom radu. Također je upućen i prijedlog dopisa vezano za zamjenjivost lijekova te izmjene i dopune Pravilnika o mjerilima za razvrstavanje lijekova te o propisivanju i izdavanju lijekova na recept koji bi zajedno trebali uputiti na MZ.

OSTALE KOMORE

Hrvatska komora ovlaštenih inženjera geodezije - 06. prosinca 2016. – održan sastanak sa stručnim tajnikom Hrvatske komore ovlaštenih inženjera geodezije, Ivan Remeta, dipl.ing.geod., koji je iznio stručno mišljenje Komore, posebice Odbora za stručna pitanja i regulativu Hrvatske Komore ovlaštenih inženjera geodezije, nastavno na obavljanje stručnih geodetskih poslova u postupku davanja mišljenja pri osnivanju ljekarni u slučaju spornih situacija. Prijedlog je prosljeđen na daljnje postupanje Povjerenstvu za davanje mišljenja.

Hrvatska komora dentalne medicine – na zamolbu HLJK u četvrtak, 02.02.'17. u 12h u HKDM održan je radni sastanak predstavnika naših dviju komora. U ime domaćina nazočio je predsjednik HKDM, Hrvoje Pezo sa svojim suradnicima, u ime HLJK dopredsjednica N.Jambrek, T.Govorčinović, A.Malović i D.Jonjić. Teme sastanka bile su vezano za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija, ISO standarde, organiziranje farmaceutskih tehničara, KoKoZ.

Farmaceutska komora Srbije – 17.01.2017. HLJK je zaprimila poziv FKS za sudjelovanjem na svečanom obilježavanju 20 godina osnivanja i postojanja Farmaceutske komore Srbije koje će se održati 24.02.2017. Na IO je dogovoreno da na svečanosti HLJK predstavlja član IO Ante Mandić.

Koordinacija komora jugoistočne Europe – u Beogradu će se 25.02.2017. održati sastanak predstavnika Koordinacija komore jugoistočne Europe u kojem je HLJK prihvatila status promatrača. Sastanku će nazočiti Ante Mandić, mag.pharm., kao predstavnik HLJK.

OSTALE AKTIVNOSTI

• Specijalizacije za magistre farmacije

HLJK je osnovala 2 radne skupine (specijalizanti te glavni mentori) koje su započele s radom na prijedlogu novog Pravilnika o specijalizacijama za magistre farmacije. Održana su 2 sastanka.

• FUTUR Z, studeni 2016., Opatija

24.11.-27.11.2016. HLJK je sudjelovala na skupu Futur Z u Opatiji. T.Govorčinović je održala predavanje na temu serijalizacije lijekova te sudjelovala na Okruglom stolu na temu eKartona.

- **MEDIJI**

U ovom razdoblju većina napisa u medijima bila je vezana za promjenu režima izdavanja acetilsalicilatne kiseline i prodaju u specijaliziranim prodavaonicama. Predsjednik Komore je na tu temu dao i izjave medijima (Radio Antena, RTL televizija, Nova TV, Radio Split). Ostale teme bile su o serijalizaciji lijekova, novoj listi lijekova te „drive in“ ljekarni u Zagrebu.

Lider je objavio u studenom dio teksta u kojem je Komora reagirala na tekst objavljen u Lideru pod naslovom „Tražimo od MZ da nam omogući ravnopravnost u tržišnoj utakmici“.

- **NEWSLETTERI**

U ovom razdoblju Komora je uputila 14 newslettera svojim članovima.

- **BILTEN**

U prosincu 2016. tiskan je tematski dvobroj: „Ljekarnička skrb kao profesionalna praksa usmjerena na bolesnika za usluge upravljanja terapijom lijekovima.“

- **eTečajevi**

HLJK je sukladno čl. 10a Pravilnika o sadržaju, rokovima i postupku stručnog usavršavanja magistara farmacije sklopila Ugovor o poslovnoj suradnji u provođenju stručnog usavršavanja magistara farmacije, putem online tečaja na Internetu:

- HLJK & Pliva d.o.o. **Farmakovigilancija za ljekarnike** 02.01.2017.- 01.06.2017.
- HLJK & Bayer d.o.o. **Dodaci prehrani** do 01.06.2017.
- HLJK & Pharmabiz do.o. **Modul 2. Kronične nezarazne bolesti: terapijski pristup liječenju hipertenzije** od 19.12.2016. do 16.01.2017.
- HLJK & JGL d.o.o. **Alfa gluklan i probiotik – alfa kombinacija za jačanje imuniteta.** od 01.11.2016. do 01.01.2017.

- **Stručni skupovi**

HLJK je 11.02.2017. organizirala stručni skup za provoditelje stručnog nadzora. Skup je održan na FBFu te se na isti odazvalo 56 provoditelja. Osim izvješća o rezultatima nadzora provedenog u 2016.g. te dogovora oko unaprjeđenja zapisnika, održana su i predavanja o aktualnoj problematici u ljekarništvu i planovima za 2017., zatim serijalizaciji lijekova, sustavima hlađenja u ljekarnama te farmaceutskom otpadu. Kratko izvješće dostupno je na mrežnim stranicama HLJK, zatvoreni dio.

- **Poslovna abeceda 7**

HLJK u suradnji s Medika d.d. sedmu godinu za redom organizira Poslovnu abecedu za magistre farmacije. U sklopu iste organizirana su 2 tečaja:

- Tečaj 1: Odlučivanje temeljeno na podacima (*ili što sve ne znamo da ne znamo*)
- Tečaj 2: Analiza socijalnih mreža u ljekarništvu

- **Hrvatsko društvo za hipertenziju**

Na zamolbu društva, HLJK je suorganizator 4. hrvatskog kongresa o hipertenziji, koji će se održati u Poreču, u hotelu Diamant, od 30.03. – 02.04.2017.

- **CPSA (studentska udruga)**

Sastanak s predstavnicima CPSAe održan je 10.01.2017. Predstavnici studentske udruge CPSA su predstavili plan rada udruge u 2017. godini, te nakon sastanka poslali prijedlog suradnje s HLJK.

- **Izrada nove mrežne stranice komore i mobilne aplikacije**

Sakupljene su 3 ponude: Fakultet Elektrotehnike i Računalstva Sveučilišta u Zagrebu, STILU.net d.o.o. i Ingemark d.o.o.

- **Hrvatsko društvo za bolesnikovu sigurnost**

Sanja Antolović-Gavrić, mag. pharm., voditeljica centra za farmakovigilanciju ZU Ljekarne Pablo, Ilica 191 c u Zagrebu, dobitnica je priznanja Hrvatskog društva za sigurnost pacijenta za osobit doprinos unaprjeđenju sigurnosti pacijenata u 2016. godini na temelju prijavljenog rada "Ljekarnik u javnoj ljekarni – partner pacijentima u savjetovanju o nuspojavama".

AKTIVNOSTI TIJELA KOMORE

IZVRŠNI ODBOR

- **12.01.2017.** održana sjednica. Nije bio prisutan potreban broj članova za pravovaljano donošenje odluka.

Sukladno navedenom, nije ostvaren kvorum za donošenje odluka i odlučeno je da će se dnevni red prebaciti za iduću sjednicu Izvršnog odbora.

1. Određivanje termina i Dnevnog reda sjednice Vijeća
2. NMVO
3. Prijedlog Pravilnika o radu povjerenstava
4. Prijedlog Popisa kozmetičkih i drugih sredstava za zaštitu zdravlja kojima ljekarne mogu opskrbljivati korisnike
5. Naknada za Povjerenstvo za stručni nadzor
6. Otpis inventara – dugotrajne imovine
7. Različito (Pravilnik o oglašavanju ljekarni, zamolbe za pokroviteljstvo, web i aplikacija HLJK)

- **25.01.2017.** održana sjednica sa ponovljenim dnevnim redom

NADZORNI ODBOR

02.12.2016. održana sjednica prije Skupštine HLJK

Povjerenstvo za davanje mišljenja prilikom osnivanja ljekarni:

Održalo 4 e-sjednice (09. prosinca 2016., 28. prosinca 2016., 16. siječnja 2017. i 31. siječnja 2017.) na kojima je razmatrano:

- 1 zahtjev za osnivanje ljekarničke podružnice
- 2 zahtjeva za osnivanje zdravstvene ustanove
- 3 zahtjeva za preseljenje ljekarne odnosno ljekarničke podružnice

- 3 zahtjeva za preuzimanje ljekarničke jedinice

Povjerenstvo za etiku i deontologiju:

Povjerenstvo je održalo 3 e-sjednice:

02.-09.12.2016., 18.-25.01.2017., 08.-16.02.2017.

Povjerenstvo za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija:

Povjerenstvo je održalo sjednice:

29.11.2016. održana sjednica Povjerenstva na kojoj je razmatrano:

- Opći postupak:- 12 zahtjeva

26.01.2017. sjednica Povjerenstva na kojoj su razmatrani sljedeći zahtjevi:

- Automatski postupak: - 2 zahtjeva

- Opći postupak: - 6 zahtjeva

14.-15.02.2017. e - sjednica Povjerenstva na kojoj su razmatrani sljedeći zahtjevi:

- Opći postupak: - 1 zahtjev

- Automatski postupak: - 1 zahtjev

Povjerenstvo za odnose s javnošću

Nije održana sjednica.

Povjerenstvo za stručni nadzor

24. siječnja 2017. održana sjednica Povjerenstva sa sljedećim dnevnim redom:

1. Prijedlog tema za seminar za provoditelje stručnog nadzora
2. Dogovor za radionicu o problemima, pitanjima i zapisniku stručnog nadzora u ljekarni
3. Obavijest o prigovoru na nadzor u bolnici Karlovac
4. Razno

11.veljače 2017. održan seminar za provoditelje stručnog nadzora – vidjeti gore

Povjerenstvo za ekonomska pitanja

Nije održana sjednica.

Povjerenstvo za stručna i staleška pitanja

01. prosinca 2016. održana sjednica Povjerenstva s dnevnim redom:

1. Usvajanje zapisnika Povjerenstva sa e-sjednice od 08.11. do 09.11.2016.
2. Definiranje kratkog sadržaja (poglavlja) dokumenta Dobre ljekarničke prakse
3. Razno (aktualno)

Povjerenstvo za javno ljekarništvo

Nije održana sjednica.

Povjerenstvo za međunarodnu suradnju

Nije održana sjednica.

Povjerenstvo za onkološku farmaciju

14.-18. studenog 2016. održana e-sjednica Povjerenstva s dnevnim redom:

1. Prihvatanje prijedloga zapisnika sa prethodne 1 /2015 sjednice Povjerenstva
2. Izrada Prijedloga smjernica o sigurnom rukovanju citotoksičnim lijekovima u suradnji s Hrvatskim zavodom za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu
3. Prijedlog za izradu smjernica o sigurnom rukovanju biološkim lijekovima
4. Razno

Povjerenstvo za unaprjeđenje i regulaciju izrade i izdavanja magistralnih pripravaka

Održane sjednice:

01. prosinca 2016. sjednica Povjerenstva

Dnevni red:

Prihvatanje prijedloga Zapisnika sa prethodne 09/2016 sjednice Povjerenstva održane 10. studenog 2016. godine

1. Informacije sa sastanka Vijeća Komore vezano uz PICS dokument
2. Informacije o THC uljnim kapima
3. Rad na prevedenim FIP-WHO smjernicama za izradu magistralnih pripravaka s dječjim dozama
4. Rezolucija CM/Res(2016)1 Osiguranje kakvoće i sigurnosti lijekova izrađenih u ljekarni za posebne potrebe pacijenata
5. Različito

27. siječnja 2017. sjednica Povjerenstva

Dnevni red:

1. Prihvatanje prijedloga Zapisnika sa prethodne 10/2016 sjednice Povjerenstva održane 01. prosinca 2016. godine
2. Mogućnosti galenskih laboratorija za primanje studenata FBF-a koji su na stručnom osposobljavanju
3. Prijedlog za primanje predstavnika FBF-a u povjerenstvo
4. Revidiranje PICS-a vezano uz komentar Vijeća Komore
5. Rad na prevedenim FIP-WHO smjernicama za izradu magistralnih pripravaka s dječjim dozama
6. Izdavanje MgSO₄ na liječnički recept
7. Različito

16. veljače 2017. sjednica Povjerenstva

Dnevni red:

1. Informiranje o poduzetim aktivnostima
2. Rad na tekstu dječjih pripravaka prema WHO
3. Rad na tekstu Pravilnika
4. Razno

Povjerenstvo Leonardi

28. studenog 2016. održana sjednica Povjerenstva s dnevnim redom:

1. Rad na usluzi treće razine – Pregled terapije lijekovima

2. Izlaganje o dodatnim uslugama na Glavnoj skupštini 03.12.2016.
3. Razno

Povjerenstvo za stručno usavršavanje

Održane sjednice:

- 21.11.2016. Povjerenstvo je razmatralo: - 24 pojedinačna zahtjeva
- 27 zahtjeva organizatora
19. 12.2016. Povjerenstvo je razmatralo: - 18 pojedinačna zahtjeva
- 9 zahtjeva organizatora
- 30.01.2017. Povjerenstvo je razmatralo: - 23 pojedinačna zahtjeva
- 16 zahtjeva organizatora

Povjerenstvo za palijativnu skrb

Održana 1 sjednica 23. siječnja 2017. Imenovan novi član, mag. Iva Rudeš.

Povjerenstvo za bolničko ljekarništvo

Nije održana sjednica.

Povjerenstvo za unaprjeđenje ljekarničke djelatnosti

Nije održana sjednica.

Radna skupina za serijalizaciju lijekova HLJK

Održana 2 sastanka 21.11. i 12.12.2016.

Komisija za žalbe

09.-13. siječnja 2017. održana je e-sjednica Komisije za žalbe.

Komisija je utvrdila da žalba Nives Blazina Hajneman, mag.pharm. na odluku Vijeća Hrvatske ljekarničke komore KLASA: 053-01/16-01/43, URBROJ: 330-02-16-2 od 29. studenog 2016. godine je neosnovana, jer imenovana nema uvjeta za obnovu Odobrenja u licencnom razdoblju od 01.03.2010. do 01.03.2016. te se briše iz članstva Komore.

Ispit za dobivanje Odobrenja nakon priznavanja inozemne stručne kvalifikacije

08.12.2016. - 1 kandidat

Ispit za provjeru osposobljenosti u postupku priznavanja inozemne stručne kvalifikacije

22.12.2016. - 4 kandidata

15.02.2017. - 7 kandidata

I PODRUČNO VIJEĆE

21.11.2016. održan sastanak

IV PODRUČNO VIJEĆE

30.11.2016. održan sastanak

23.02.2017. održat će se idući sastanak

VI PODRUČNO VIJEĆE

04.-14. 01.2017. e-sjednica

Izvjешća su dostupna na web stranici u zatvorenom dijelu za članove.

Predsjednik HLJK:
Mate Portolan, mag.pharm.

Prilog 1:

UVID U TRENDOVE I DISTRUPTORE KOJI OBLIKUJU NAŠ PROFESIONALNI SVIJET

U zadnjih nekoliko godina objavljeni su brojni tekstovi o trendovima i pojavama takozvanih "disruptora" koji na pomalo grub način ruše tradicionalne sustave i dovode u pitanje opstanak postojećih poslovnih modela kao posljedica uvođenja brže, jednostavnije, jeftinije i dostupnije usluge od onih koje su do tada postojale. Tijekom 2016. godine o tome su pisale ugledne poslovne konzultantske tvrtke poput Ernst & Young i Deloitte, a o posljedicama globalnih trendova na zdravstvene sustave i zdravstvene radnike osvrst su dale i krovne organizacije iz područja zdravstva: Svjetska zdravstvena organizacija, Povjerenstvo visoke razine za zapošljavanje u zdravstvu i gospodarski rast (High-Level Commission on Health Employment and Economic Growth) te Svjetska farmaceutska federacija u dokumentu o potrebi redizajna i reforme ljekarničke struke.

O kakvim je promjenama riječ i jesu li nam prijetnja ili prilika?

Teoriju disruptivnih inovacija prvi je uveo 1995. godine profesor Clayton Christensen s harvardskog sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama opisujući disruptiju kao transformaciju poslovnih modela i vrijednosti poslovnih mreža putem tehnoloških ili poslovnih inovacija. No, u zadnja dva desetljeća postalo je evidentno da *disruptcija=prekid* ne nastaje samo radi uvođenja novih tehnologija i poslovnih inovacija nego i kao posljedica globalizacije te demografskih promjena u svijetu.

Disruptore je najlakše razumjeti na primjeru „uberizacije“, trendu remećenja ustaljenih načina poslovanja korištenjem pametnih telefona u svrhu povezivanja podataka o ponudi i potražnji za određenom uslugom u realnom vremenu.

Konkretno, ljudima je važno doći od točke A do točke B, vlastitim automobilom ili pomoću taksija. No, isto se može postići i drugačije, primjerice dijeljenjem vožnje - usluga s kojom je 2015. godine krenuo američki Uber ili vožnjom bez vozača s kojom je 2012. godine započeo Google. Za sve licencirane taksi vozače i za organizacije koje se bave licenciranjem taksista ova dva primjera su presedan, odnosno disruptori koji potresaju njihovu temeljnu djelatnost.

Kako bi se primjer „uberizacije“ mogao primijeniti na ljekarništvo?

Ljudi nužno ne žele uzimati lijekove. Ono što suštinski žele je ostati zdravi, ozdraviti ili barem održavati zadovoljavajuću kvalitetu života ukoliko pate od kroničnih bolesti. U teoriji to se može postići i bez klasične ljekarničke službe, već primjerice prodajom lijekova na daljinu odnosno putem interneta (usluga s kojom se započelo 1992. godine u Nizozemskoj) i ljekomatima, uslugom s kojom je 2001. godine u Sjedinjenim Američkim Državama započela tvrtka InstyMeds. Za sve licencirane ljekarnike i za tijelo koje regulira ljekarničku profesiju ova dva primjera su presedan - disruptori koji potresaju temelj ljekarničke djelatnosti.

...Vrijeme nije na našoj strani...

U ožujku 2016. godine, na inicijativu tadašnjeg glavnog tajnika Ujedinjenih naroda Ban Ki-Moona, formirano je Povjerenstvo visoke razine za zapošljavanje u zdravstvu i gospodarski rast koje daje preporuke vladama zemalja o potrebnim promjenama u zdravstvu, obrazovanju zdravstvenih radnika i provođenju zdravstvenih usluga. U jednoj preporuci navode: "**Javne politike i regulatorna tijela moraju štiti interese javnosti i osigurati da profesionalni interesi ne dominiraju**". *Kakav će utjecaj imati ova preporuka na komore u zdravstvu?*

U svrhu odmicanja od tradicionalnog rigidnog zdravstvenog sustava koji ima puno pravnih i regulatornih prepreka, sustava koji puno troši, a malo postiže, prije nekoliko dana stiže informacija iz Europske komisije za testiranjem svih reguliranih profesija u Europi u svrhu postizanja "više za manje" - europskog sustava koji donosi više vrijednosti, bolje ishode, više pogodnosti, veću dostupnost i jednostavnost primjene, a sve za što manje novca i vremena koje treba uložiti korisnik. Zove se prijedlog Direktive o testu proporcionalnosti. Dakle, u pitanje se dovodi suština i društvena svrha svih poslova koji se obavljaju, bez iznimke, uključujući i „regulirani“ zdravstveni sektor.

Je li našu (ljekarničku) djelatnost moguće "pojednostaviti", "pojeftiniti", "učiniti dostupnijom", "robotizirati"? Može li je obavljati netko drugi, netko jeftiniji? Što uopće pacijenti konkretno dobivaju od nas? Hoće li se i kako na našu djelatnost odraziti uvođenje usluga koje se ne plaćaju po količini nego po učinku?

U promišljanjima o ovim pitanjima može nam pomoći korištena literatura te video prezentacija pod nazivom "How Can I Manage Workflow in My Busy Community Pharmacy to Provide Optimal, Patient-Focused Care?" Farmaceutskog fakulteta Leslie Dan Sveučilišta u Torontu: <http://cpd.pharmacy.utoronto.ca/opc/modules/modules.html>

Prezentacija je objavljena krajem 2016. godine u sklopu trajnog stručnog usavršavanja za ljekarnike o mogućem modelu podjele poslova među ljekarničkim radnicima na način da se ljekarniku "oslobodi" vrijeme i prostor za savjetovanje bolesnika aktivnijim uključivanjem farmaceutskog tehničara u proces izdavanja lijekova.

Čini li nam se ovaj model prihvatljivim i koji su preduvjeti potrebni za uvođenje ovakvog sustava u Hrvatskoj? Što o njemu misle vlasnici ljekarni?

Postoji više načina sagledavanja trenutne situacije ovisno je li naša teza boriti se protiv „uberizacije“ ili "uhvatiti val" i iskoristiti ga za punu afirmaciju ljekarničke profesije poput primjerice kolega iz Kanade. U nastavku su tekstovi koji nam mogu pomoći u promišljanjima i poslužiti u traženju vlastitog puta i vlastitih rješenja. Kao struka, važno je da u njima prepoznamo i pronađemo priliku za konačnu i neophodnu afirmaciju ljekarnika u punom intelektualnom i profesionalnom smislu u stručnjake koji nisu zamjenjivi ni sa kojim drugim zdravstvenim radnikom u skrbi za zdravlje bolesnika.

Napisale: Danijela Jonjić & Tihana Govorčinović

Prilog 2: EUROSTAT

UPIT HLJK

December 12, 2016

Title: Classification of community pharmacy activities according to Eurostat

Dear Sir/Madam,

This letter is due to clarification that we seek from your side on how community pharmacies in EU are classified according to European statistical standards; are they classified in the category of retail business or health and social work.

The reason we ask this is the fact that according to the Croatian National Classification of Activities from 2007, pharmaceutical activities provided in community pharmacies have been categorized as "retail activities" although the core of community pharmacy activities is providing health care.

Additionally, according to Croatian Health Care Act (Official Gazette no. 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13, 22/14, 154/14) pharmacy services are considered to be health activities, therefore this classification seems unjust and against the applicable laws.

Croatian National Bureau of Statistics explains that the reason for this classification is harmonization with European statistical standards (Eurostat) that classifies community pharmacies as "Retail" and not within the category of health and social work.

Since this classification has many years of negative impact on community pharmacies in Croatia (ex. higher taxes, more state charges for pharmacies) could you inform us how you classify community pharmacy activities.

Thank you.

Best regards,

Mate Portolan, MPharm
President
Croatian Chamber of Pharmacists

ODGOVOR EUROSTAT

10. siječnja 2017.

Dear Sir/Madam,

Thank you for your letter dated 12 December 2016 (see attachment), concerning the classification, according to NACE Rev. 2, of community pharmacy activities.

In reply to your question, we confirm, and as already indicated by the Croatian National Bureau of Statistics, that the economic activity of community pharmacies is indeed classified to NACE Rev. 2 class 47.73 (Dispensing chemist in specialised stores). The "retail sale of pharmaceuticals" is explicitly mentioned in the explanatory notes to class 47.73.

This is also consistent with the classification at world level, according to ISIC Rev.2 (International Standard Industry Classification) which in the corresponding class (4772 - Retail sale of pharmaceutical and medical goods, cosmetic and toilet articles in specialized stores) also explicitly mentions the "retail sale of pharmaceuticals".

The reason for classifying the pharmacies to NACE Rev. 2 class 47.73/ISIC Rev.2 class 4772 is that – generally and world-wide - the retail sale of pharmaceuticals contributes most to the value added of the economic activity of a pharmacy, and the decision was taken after in-depth consultations with experts at UN and EU level.

Furthermore, according to Article 1, paragraph 2, of Regulation (EC) No 1893/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2 and amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 as well as certain EC Regulations on specific statistical domains "This Regulation shall apply only to the use of the classification for statistical purposes". Being a Regulation of the European Parliament and of the Council this Regulation applies directly in all EU Member States.

The reference to "statistical purposes" is central as this means that all other purposes, such as fiscal, administrative, environmental, occupational, educational etc. are not targeted with the NACE Regulation. This however does not prevent the use for other purposes, other than statistical.

Michael Mietzner

Classifications and legislation

EUROSTAT